

Шинкаренко В. В., Клімова Л. В., Міхіна Н. О., Курпрієнко В. І.

ОСОБЛИВОСТІ ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Розглядається проблема особливостей патріотичного виховання дітей дошкільного віку. Виявлено, що робота в закладі дошкільної освіти з патріотичного виховання повинна передбачати такі форми, що дозволять розвивати в дітей морально-патріотичні почуття: розповідь вихователя про рідний край місто або село; прогулянка по околицях; екскурсія в місцевий краєзнавчий музей; відвідування пам'ятних місць; зустріч із ветеранами війни і праці; читання оповідань про захисників Батьківщини; бесіда у вигляді питань і відповідей; розучування віршів, прислів'їв і приказок про Батьківщину; прослуховування народної музики, розучування пісень про Батьківщину; тематичний фольклорний ранок; виготовлення виробів, пов'язаних із місцевими ремеслами.

Встановлено, що дошкільний вік відрізняється підвищеною сприйнятливістю до соціальних впливів. Дитина, прийшовши в цей світ, вбирає в себе все людське: способи спілкування, поведінки, ставлення, використовуючи для цього власні спостереження, емпіричні висновки й умовиводи, наслідування дорослих. І рухаючись шляхом проб і помилок, вона може в кінці кінців опанувати елементарними нормами життя і поведінки в людському суспільстві.

У роботі сформовані цілі морального виховання дітей дошкільного віку, а саме: гуманності, працьовитості, патріотизму, громадянськості, колективізму.

Визначено, що головним завданням у патріотичному вихованні повинен стати вибір із безлічі вражень, одержуваних дитиною, найбільш доступних їй: природа і світ тварин; сім'я, рідний дім, місто, край; праця людей, традиції. У молодшому дошкільному віці можна закласти лише передумови виникнення і розвитку патріотичної самосвідомості.

Обґрунтовано завдання педагога саме у створенні послідовності в уявленні дитини про навколишній світ, щоб уникнути можливої плутанини в його свідомості. А одне з головних завдань закладів дошкільної освіти – щоб діти навчалися вірити в себе, поважати своїх близьких, берегти рідну природу і пишатися своєю улюбленою Батьківщиною.

Виявлено, що для дитини дошкільного віку характерні: короткочасність інтересів, нестійка увага, стомлюваність. Тому неодноразове звернення до однієї і тієї ж теми лише сприяє розвитку в дітей уваги і тривалого збереження інтересу до однієї теми. Крім того, встановлено, що необхідно об'єднувати в одну тему заняття не тільки з рідної мови, а й із ознайомлення із природою, музикою, образотворчою діяльністю.

Ключові слова: патріотичне виховання, заклади дошкільної освіти, діти дошкільного віку, педагогічні працівники.

Патріотичне виховання дітей дошкільного віку є зараз однією з головних цілей в системі української освіти. Стало очевидним, що більшість сучасних молодих людей не мають чітких орієнтирів у житті, майже не замислюються про моральні принципи, не поважають історію своєї Батьківщини і мало дбають про її сьогодення.

Сила країни – в її цивільній спільності. Щоб виховати в людині повагу та любов до своєї Батьківщини, потрібно починати із самого дитинства. Своєчасне морально-патріотичне виховання дітей дошкільного віку допоможе виростити покоління людей, небайдужих до історії рідної країни, її культури, традицій та ідеалів.

Тільки завдяки системній цілеспрямованій роботі в дитячому садку, а потім у школі і у вузі, можливе формування правильного, шанобливого громадянського ставлення до своєї Батьківщини, терпимості один до одного, любові і повазі до своїх батьків.

Мета статті – дослідити та обґрунтувати особливості патріотичного виховання дітей в дошкільному віці.

Відповідно до мети визначено *завдання*: дослідити особливості і стан патріотичного виховання в умовах взаємодії закладів дошкільної освіти та сім'ї.

Виховати патріотизм у дитині неможливо без залучення її до рідної культури. Усвідомлений інтерес до самобутності свого народу має велике значення для виховання моральності. Вирощування культурної особистості дитини відбувається поступово: починається із простого інтересу до чого-небудь, і тільки потім розумінням і бажання брати участь самому.

Робота з дітьми дошкільного віку з патріотичного виховання повинна враховувати особливості дитячої психіки: короткочасну увагу, інтерес до всього яскравого, високу емоційну залученість. На цьому засновано більшість методичних розробок, які використовуються в закладах дошкільної освіти.

Дітям потрібно розповідати про найважливіші події нашого минулого, про те, які героїчні вчинки здійснювали їх діди і прадіди в ім'я збереження своєї Батьківщини, як самовіддано вони захищали рідну землю в боях і як чесно працювали для її процвітання в мирний час. Потрібно, щоб діти пишалися, що вони теж є частиною такого чудового народу і що їх сім'ї безпосередньо причетні до історії країни.

Робота в закладі дошкільної освіти з патріотичного виховання повинна передбачати такі форми, що дозволять розвивати в дітей морально-патріотичні почуття:

- розповідь вихователя про рідний край місто або село;
- прогулянка по околицях;
- екскурсія в місцевий краєзнавчий музей;
- відвідування пам'ятних місць;
- зустріч із ветеранами війни і праці;

- читання оповідань про захисників Батьківщини;
- бесіда у вигляді питань і відповідей;
- розучування віршів, прислів'їв і приказок про Батьківщину;
- прослуховування народної музики, розучування пісень про Батьківщину;
- тематичний фольклорний ранок;
- виготовлення виробів, пов'язаних із місцевими ремеслами.

Перше уявлення в дитини про Батьківщину починається з її сім'ї: дитина любить маму, тата, брата, сестру, бабусю і дідуся. Наступний об'єкт після сім'ї – дитячий садок: діти, вихователька, няня. Поступово коло розширюється: вулиця, на якій знаходиться будинок і дитячий сад, рідне місто чи село, столиця Батьківщини – місто Дніпро, вся країна.

Завдання педагога – створення саме такої послідовності в уявленні дитини про навколишній світ, щоб уникнути можливої плутанини в його свідомості. У методичній літературі з патріотичного виховання дітей дошкільного віку можна знайти різні сценарії для організації цієї роботи. Тож завдання закладів дошкільної освіти – щоб діти навчилися вірити в себе, поважати своїх близьких, берегти рідну природу і пишатися своєю улюбленою Батьківщиною.

У цілому проблема патріотизму і патріотичного виховання в XIX сторіччі була однією з найбільш актуальних для філософів, істориків, письменників, педагогів, громадських діячів. Патріотична ідея протягом усієї вітчизняної історії розвивалася в тісному зв'язку і під значним впливом численних військових випробувань [8, с. 129].

К. Ушинський у своїх роботах відводив патріотизму найважливіше місце, розглядаючи його як основу розвитку особистості. Він вважав, що основними інститутами виховання є церква і родина. На його думку, патріотичні установи особистості формуються в певному оточенні, яке повинно відповідати її національній культурі і духу [11, с. 89].

В. Сухомлинський специфіку патріотичного виховання вбачав у опорі на психологічні механізми формування патріотизму, серед яких особливо виділяв емоційну складову частину. Він писав: «Виховання патріота – це гармонія розуму, думки, ідей, почуттів, духовних поривань, вчинків. Це і виховання переконань, і виховання серця ... «За В. Сухомлинським, «патріотичне почуття – ця радість, яка починається із творення добра для матері і батька, дідуся й бабусі – для того, хто тебе породив, вигодував і викохав ...» [10, с. 10].

Історичний екскурс у проблему патріотизму дає підстави стверджувати, що погляди на нього відповідали соціальному та культурному середовищу конкретного суспільства. Самоцінність патріотизму була безумовною для мислителів того часу. Вони вважали, що будь-яка система виховання громадян повинна включати в себе основні цінності патріотизму. Велика частина педагогів особливу увагу акцентувала на виховних можливостях таких цінностей, як рідна мова, рідна природа, національна культура, сім'я.

Виховання патріотичних почуттів – об'єктивна необхідність для підростаючого покоління, особливо на етапі дитячого розвитку, оскільки патріотизм на неусвідомленому для дитини рівні проявляється спочатку в любові до батьків, потім – до рідного дому, навколишньої природи [3, с. 4].

На нашу думку, проблема патріотичного виховання дітей сьогодні надзвичайно актуальна. Недовірливе ставлення до всього українського ставить її в ряд життєво важливих проблем і вимагає пошуку інших підходів до виховання й організації навчання підростаючого покоління. Майбутнє країни залежить від духовного потенціалу підростаючого покоління: його відповідальності, чесності, доброти, готовності служити Батьківщині тощо.

Як показує аналіз різних джерел літератури, в яких розглядається проблема патріотизму, використання і трактування самого терміна «патріотизм» характеризуються багатоваріантністю, різноманітністю і неоднозначністю. Багато в чому це пояснюється складною природою даного явища, багатим його змістом, неординарністю структури і різноманітним форм прояву. Питання патріотизму досліджуються різними авторами в різних історичних, соціальних і політичних умовах, залежно від їх особистої громадянської позиції, ставлення до своєї Вітчизни [5, с. 76].

У цілому можна відзначити таке. Аналіз наукової, методичної, філософської літератури із проблеми патріотичного виховання показує, що багато дослідників розглядають патріотичне виховання як основу для формування майбутнього громадянина своєї країни і патріота. Важливе значення при цьому має не тільки формування необхідних знань і умінь, але й формування патріотичних почуттів, що є складним завданням, для досягнення якого необхідно здійснювати пошук ефективних засобів патріотичного виховання.

За останній час внаслідок тривалих кризових явищ у соціально-економічній, політичній та культурній сферах суспільного життя стався різкий спад у діяльності патріотичного виховання підростаючого покоління. Тому значна роль у патріотичному вихованні лягла на заклади дошкільної освіти та заклади загальної середньої освіти, в рамках яких відбувається духовно-моральне становлення дітей і підготовка їх до самостійного життя. Патріотичне виховання включає в себе вирішення завдань не тільки морального, а й трудового, розумового, естетичного, а також фізичного виховання.

Чи можна говорити про виховання любові до рідного краю без повідомлення дітям певних знань про нього? Відбір і систематизація таких знань проводяться з урахуванням розумових можливостей дошкільнят: береться до уваги характер їхнього мислення, здатність до узагальнення, аналізу, тобто рівень розумового розвитку дитини служить своєрідною передумовою і необхідною умовою виховання патріотичних почуттів.

Дитинство є одним із найбільш значущих періодів у розвитку дитини. Становлення людини, громадянина відбувається в самий ніжний і чуттєвий період життя. Багато дослідників стверджують, що все, чим багатий чоловік, набувається в дитинстві [1, с. 26]. Саме в цей час закладаються базові якості особистості, що утворюють стійку індивідуальність людини. Формування фундаментальних рис особистості, домінуючих мотивів і потреб відбувається в процесі накопичення дитиною соціокультурного досвіду (почуття, відносини, знання, вміння тощо). Ефективність цього процесу визначається характером взаємодії дітей і дорослих (батьків, вихователів), а також лежить в його основі системою цінностей [9, с. 10].

У дошкільному віці почуття панують над усіма сторонами життя: дитина переживає те, що з нею відбувається, вона певним чином ставиться до того, що її оточує: переживання цього ставлення до навколишнього становить сферу почуттів і емоцій дитини. Почуття дитини – це відношення її до світу, до того, що вона відчуває і робить у формі безпосереднього переживання. До кінця дошкільного дитинства зовнішні почуття частіше стають мотивами поведінки дитини. За допомогою почуттів відбувається регуляція вчинків, дій, бажань дитини згідно із встановленими етичними, естетичними вимогам суспільства [6, с. 86].

Почуття відіграють певну роль у патріотичному вихованні дітей, проте моральні почуття дітей дошкільного віку відрізняються конкретністю, недостатньою міцністю і стійкістю. У дошкільнят уявлення розширюються поступово. Система узагальнених знань про явища суспільного життя формується лише до кінця старшого дошкільного віку. Цьому сприяє оволодіння дітьми моральними судженнями, оцінками, поняттями, а також пізнавальними інтересами до навколишнього світу. Характерною рисою виховання в дітей патріотизму є злитість моральних почуттів і знань.

На думку І. Кона, саме в дитинстві відбувається становлення соціокультурної особистості. Дитина вперше починає відкривати світ цінностей, смислів, відносин, перш за все через соціальну картину своєї сім'ї [7, с. 121]. За твердженням І. Кона, багатозначний термін «соціалізація» позначає «сукупність всіх соціальних процесів, завдяки яким індивід засвоює і відтворює певну систему знань, норм, цінностей, що дозволяють йому функціонувати як повноправному члену суспільства. Соціалізація включає в себе не тільки усвідомлені, контрольовані, цілеспрямовані дії (виховання в широкому сенсі слова), але і стихійні, спонтанні процеси, які так чи інакше впливають на формування особистості» [7, с. 119].

На будь-якій віковій сходинці дитина набуває не тільки загальних для всіх дітей риси характеру, але і свої власні, індивідуальні особливості психіки і поведінки. Бути соціалізованим – це значить не тільки бути «таким, як усі», володіти всім, чим володіють інші, але і бути неповторною індивідуальністю з власними смаками, інтересами і здібностями.

На рубежі 3-4 років змінюється соціальна позиція дитини. Вона має потребу у спілкуванні з однолітками, готова рахуватися з інтересами дитячого колективу. Дитина може вибудовувати відносини з однолітками з огляду на загальноприйняті норми і правила поведінки. Однак у більшості випадків діти просто знаходяться поруч і погано йдуть на контакт. Діти в 3-4 роки емоційні, чуйні, здатні співпереживати, втішати, можуть прийти на допомогу. Вони доброзичливі, відкриті, не відчувають загрози ззовні, найчастіше діють ситуативно. Вони здатні контролювати свою поведінку, керуючись своїми спонуканнями. У цей період розвивається статева ідентифікація. У 3-4 роки дитина опанував основними побутовими навичками (самообслуговування, правилами гігієни). Вона самостійно їсть, ходить у туалет, миється, чистить зуби, одягається і роздягається. Батьків дитина усвідомлює не тільки як членів сім'ї, а й як частину суспільства. Вона розуміє, що в них є робота і що вони виконують різні соціальні ролі. Діти в 3-4 роки часто копіюють поведінку дорослих [2, с. 18].

Також розвиваються просторові уявлення. Дитина орієнтується в знайомих місцях. Дитина проявляє інтерес до пізнання навколишнього світу, радіє новим умінням і отриманим знанням. Пам'ять у молодшому дошкільному віці також мимовільна. Дитина запам'ятовує тільки те, що має яскраве емоційне забарвлення, причому як позитивні, так і негативні моменти.

5-6 років. Діти шостого року життя вже можуть розподіляти ролі до початку гри і будувати свою поведінку, дотримуючись ролей. Діти починають освоювати соціальні відносини і розуміти підпорядкованість позицій у різних видах діяльності дорослих, одні ролі стають для них більш привабливими, ніж інші.

6-7 років. Якщо протягом дошкільного дитинства переважаючим у дитини є мимовільна увага, то до кінця дошкільного віку починає розвиватися довільна увага. До кінця дошкільного віку більш високого рівня досягає розвиток нагляднообразного мислення і починає розвиватися логічне мислення, що сприяє формуванню здатності дитини виділяти суттєві властивості та ознаки предметів навколишнього світу, формування здатності порівняння, узагальнення, класифікації. До кінця дошкільного віку відбувається розвиток довільної зорової та слухової пам'яті. Пам'ять починає відігравати провідну роль в організації психічних процесів [4, с. 8].

Слід підкреслити ще раз, що для дитини дошкільного віку характерні: короткочасність інтересів, нестійка увага, стомлюваність. Тому неодноразове звернення до однієї і тієї ж теми лише сприяє розвитку у дітей уваги і тривалого збереження інтересу до однієї теми. Крім того, необхідно об'єднувати в одну тему заняття не тільки з рідної мови, а і з ознайомлення з природою, музикою, образотворчою діяльністю. Таким чином, кожна тема повинна підкріплюватися різними іграми, продуктивними видами діяльності (виготовлення колажів, виробів, альбомів, тематичне малювання). Підсумки роботи над темою, яка об'єднує знання дітей, можуть бути представлені під час загальних свят, сімейних розваг.

Висновки. Урахування вікових особливостей дітей вимагає широкого застосування ігрових прийомів, які важливі як для підвищення пізнавальної активності дітей, так і для створення емоційної атмосфери заняття. Протягом усього дошкільного віку, починаючи з молодшої групи, повинна проводитись систематична, планомірна робота з патріотичного виховання дітей. Повинні враховуватися вікові особливості дітей. Ця робота повинна проводитись із використанням різних методів і прийомів повинна охоплювати практично всі види діяльності дітей.

Використана література:

1. Богуш А. М. Базовий компонент дошкільної освіти України. Київ : Педагогіка, 2012. 26 с.
2. Богуш А. М. Українське народознавство в дошкільному закладі. Київ : Вища школа, 2003. 206 с.
3. Гавриш Н. Моя країна – Україна. Методична скарбничка вихователя. 2014. № 7. С. 4–7.
4. Газіна І. О. Формування в дошкільників першооснов національної самосвідомості (психолого-педагогічні особливості). Педагогіка. 2005. № 1. С. 8–10.
5. Кисіль Н. В. Школа маленьких патріотів. Проект освітньої роботи з дітьми старшого дошкільного віку. Харків : Основа, 2016. 221 с.
6. Кривоніс М. Л. Патріотичне виховання в ДНЗ. Харків : Ранок, 2016. 192 с.
7. Кравченко Г. Ю. Метод проектів у розвитку якості дошкільної освіти. Харків : Ранок, 2016. 176 с.
8. Назаренко К. В. Патріотичне й інтернаціональне виховання дітей дошкільного віку. Київ : Радянська школа, 1979. 167 с.
9. Поніманська Т. І. Дошкільна педагогіка. Київ : Академвидав, 2006. 456 с.
10. Сухомлинська О. Патріотизм як цінність: погляд на історію і сьогодення. *Шлях освіти*. 2010. № 2. С. 10–14.
11. Ушинський К. Д. Про народність у громадському вихованні. Київ : Рад. Школа. 1983. Т. 1. 89 с.

References:

1. Bohush A. M. (2012) Bazovyy komponent doshkil'noyi osvity Ukrainy [Basic component of preschool education in Ukraine] K. : Pedagogy, 2012. – 26 s [in Ukrainian]
2. Bohush A. M. (2003) Ukrainy's'ke narodoznavstvo v doshkil'nomu zakladi [Ukrainian ethnography in a preschool institution] K. : Higher School, 2003. 206 s [in Ukrainian]
3. Havrysh N. (2014) Moya krayina – Ukrayina. Metodychna skarbnychka vykhovatelya [My country is Ukraine. Methodical treasury of the educator] 2014. № 7. S. 4-7 [in Ukrainian]
4. Hazina I. O. Formuvannya v doshkil'nykiv pershoosnov natsional'noyi samosvidomosti (psykholoho-pedahohichni osoblyvosti). Pedahohika. [Formation of the basics of national self-consciousness in preschoolers (psychological and pedagogical features). Pedagogy 2005. № 1. S. 8-10. [in Ukrainian]
5. Kysil' N. V. Shkola malen'kykh patriotiv. Proekt osvitynoyi roboty z dit'my starshoho doshkil'noho viku [School of little patriots. Project of educational work with older preschool children] Kh. : Osнова, 2016. 221 p. [in Ukrainian]
6. Kryvonis M. L. Patriotychnе vykhovannya v DNZ. [Patriotic education in schools] Kh. : Ranok, 2016. 192 p. [in Ukrainian]
7. Kravchenko H. YU. Metod proektiv u rozvytku yakosti doshkil'noyi osvity. [The method of projects in the development of the quality of preschool education] K. : Ranok, 2016. 176 p. [in Ukrainian]
8. Nazarenko K. V. Patriotychnе y internatsional'ne vykhovannya ditey doshkil'noho viku [Patriotic and international education of preschool children] K. : Soviet School, 1979. 167 p. [in Ukrainian]
9. Ponomans'ka T. I. Doshkil'na pedahohika [Preschool pedagogy] K. : Akademyvdav, 2006. 456 p. [in Ukrainian]
10. Sukhomlyn's'ka O. Patriotyzm yak tsinnist': pohlyad na istoriyu i s'ohodennya. Shlyakh osvity [Patriotism as a value: a look at history and the present. The path of education] 2010. № 2. S. 10-14. [in Ukrainian]
11. Ushyns'kyu K. D. Pro narodnist' u hromads'komu vykhovanni [bout nationality in public education] Kyiv: Rad. School. 1983. T. 1. 89 s. [in Ukrainian]

Shynkarenko V. V., Klimova L. V., Mikhina N. O., Kuprienko V. I. Peculiarities of patriotic education of children in preschool age

The article considers the problem of the peculiarities of patriotic upbringing of preschool children. It was found that the work in the institution of preschool education on patriotic education should include the following forms that will develop children's moral and patriotic feelings: the educator's story about the native land of the city or village; walk around the neighborhood; excursion to the local history museum; visiting memorable places; meeting with war and labor veterans; reading stories about the defenders of the Motherland; conversation in the form of questions and answers; learning poems, proverbs and sayings about the Motherland; listening to folk music, learning songs about the Motherland; thematic folklore morning; making products related to local crafts.

It is established that preschool age is characterized by increased susceptibility to social influences. The child, coming into this world, absorbs everything human: ways of communication, behavior, attitude, using their own observations, empirical conclusions and inferences, imitation of adults. And moving through trial and error, it can eventually master the basic norms of life and behavior in human society.

The goals of moral education of preschool children are formed in the company, namely: humanity; diligence; patriotism; citizenship; collectivism.

It is determined that the main task in patriotic education should be to choose from the set of impressions received by the child, the most accessible to him: nature and the world of animals; family, home, city, region; work of people, traditions. In the early preschool age it is possible to lay only preconditions for the emergence and development of patriotic self-awareness.

The task of the teacher is substantiated in creating a sequence in the child's perception of the world around him to avoid possible confusion in his mind. And one of the main tasks of preschool education institutions is for children to learn to believe in themselves, respect their loved ones, protect their native nature and be proud of their beloved homeland.

It was found that a preschool child is characterized by: short-term interests, unstable attention, fatigue. Therefore, repeated treatment of the same topic only contributes to the development of children's attention and long-term interest in one topic. In addition, it is established that it is necessary to combine in one topic classes not only in the native language, but also to get acquainted with nature, music, art.

Key words: patriotic education, preschool education institutions, preschool children, pedagogical workers.

УДК 378.015.31-029:7]:784.1(045)

DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2020.78.52>

Шуть Т. О.

СУЧАСНИЙ ПІДХІД ДО ФОРМУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОГО АРТИСТИЗМУ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ В УМОВАХ ХОРОВОГО КЛАСУ

Стаття має на меті репрезентацію сучасного погляду на процес формування педагогічного артистизму майбутніх педагогів у закладах вищої освіти, в основу якого покладено ідею про значний розвивальний потенціал вокально-хорового мистецтва.

У дослідженні застосовано методи: критичного аналізу наукової і методичної літератури, практичного досвіду професійної підготовки майбутніх вчителів-вихователів, моделювання процесу впливу засобів хорового мистецтва на професійне зростання здобувачів освіти, проєктування для розробки авторської методики формування вокальних навичок та виконавської майстерності майбутніх фахівців, педагогічного експерименту для верифікації розробленої методики у вокально-хоровій роботі зі здобувачами освіти, спостереження, бесіди, анкетування для вивчення досвіду формування педагогічного артистизму майбутніх педагогів у закладах вищої освіти.

У дослідженні уточнено поняття «педагогічний артистизм», розкрито можливості вокально-хорової діяльності як сприятливого ґрунту для розвитку педагогічного артистизму майбутніх педагогів. Педагогічний артистизм розглянуто як спосіб самовираження, здатність педагога набувати та підтримувати неповторний педагогічний стиль спілкування з учнівством. Доведено, що вокально-хорова підготовка здобувачів освіти є могутнім чинником вдосконалення педагогічного артистизму майбутнього педагога, що сприяє формуванню його професійної компетентності.

У результаті дослідження на основі теоретичного вивчення проблеми формування педагогічного артистизму майбутніх фахівців та власного досвіду викладацької вокально-хорової діяльності була обґрунтована та експериментально перевірена «Методика формування вокальної техніки та виконавської майстерності вокаліста «Д.Р.А.Й.В», яка стала міцним підґрунтям практичної підготовки здобувачів освіти у закладах вищої педагогічної освіти до творчої й майстерної професійної діяльності.

Ключові слова: педагогічна майстерність, педагогічний артистизм, майбутні педагоги, вокально-хорова підготовка, вправи з розвитку педагогічного артистизму.

Реформування системи освіти України, спрямування її на виховання культурних, освічених, всебічно розвинених, соціально активних громадян і патріотів визначає необхідність підготовки в закладах вищої освіти майстерних, творчих педагогів, які прагнуть професійного розвитку, володіють широким спектром особистісно-емоційних реакцій, здатністю «заражувати», переконувати учнів, цікаво та неординарно доносити до них знання, передавати їм невичерпні багатства української культури та надбання світової цивілізації. Наведені педагогічні характеристики майбутніх фахівців знайшли в освітянських колах втілення в понятті «педагогічний артистизм», що є актуальним у дискурсі професійно-педагогічної підготовки, оскільки має набуватися ще в період професійної підготовки майбутнього фахівця як важлива характеристика педагога-професіонала, здатного до успішної роботи в умовах сучасного культурно-інформаційного суспільства.

Зростання значення естетико-культурного підґрунтя професійного розвитку майбутніх фахівців відображено в Законах України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні», де визначаються загальні засади, гарантування молодим громадянам права на освіту, культурний розвиток, дозвілля і відпочинок, накреслюється стратегія підготовки нового покоління професіоналів, її орієнтованість не лише на формування знань, умінь і практичних навичок, а й на засвоєння нестандартних способів мислення та високих професійних цінностей, розвиток у майбутніх фахівців творчих якостей, здатності майстерно та творчо підходити до вирішення завдань професійної діяльності. Для майбутніх педагогів ці здатності розкриваються, в першу чергу, в педагогічній майстерності, важливою складовою частиною якої є педагогічний артистизм, здібність до імпровізації, яскравої та творчої комунікації з учнями.

Зважаючи на актуальність вдосконалення професійної підготовки педагогічних кадрів, у працях вчених (М. Гриньова, С. Гільманов, В. Загвязинський, Д. Кузьміна, Г. Лісовенко, С. Максименко, А. Маркова, Г. Приходько, А. Радченко, Л. Сігаєва, В. Свистун, Н. Щокіна та ін.) порушуються питання формування в майбутніх вчителів артистизму в загальному контексті розгляду проблеми розвитку педагогічної майстер-